

Na osnovu čl. IV 4.a) i II 4. Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na sjednici Zastupničkog doma, održanoj _____ 2008. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2008. godine, usvojila je

**OKVIRNI ZAKON O SREDNJEM STRUČNOM
OBRAZOVANJU I OBUCI U BOSNI I HERCEGOVINI**

DIO PRVI – UVODNE ODREDBE

**Član 1.
(Predmet zakona)**

Ovim Zakonom utvrđuju se principi organizacije srednjeg stručnog obrazovanja i obuke, institucije, osnovna pitanja nastavnih planova i programa, standardi ocjenjivanja i ispiti, pitanje autonomije škola, osnova upravljanja i finansiranja i druga pitanja od značaja za rad i razvoj srednjeg stručnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini.

**Član 2.
(Definicije)**

Definicije upotrijebljene u ovom zakonu imaju slijedeće značenje:

(1) Srednje stručno obrazovanje i obuka predstavljaju integralni dio obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini koje obezbjeđuje sticanje vještina i znanja iz određenih zanimanja i osigurava osnovu kontinuirane obuke u cilju aktivnog uključivanja u proces rada ili nastavka daljeg obrazovanja a podrazumjeva različite vrste i oblike odgoja i obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja kroz početno kontinuirano, redovno ili vanredno obrazovanje i obavljanje prakse a obuhvata i stručnu obuku djece i odraslih osoba.

(2) Institucija srednjeg stručnog obrazovanja i obuke je srednja škola organizirana kao srednja tehnička i stručna škola, umjetnička škola, škole posebne namjene /vojna, policijska, vjerska/ i druge vrste škola koje ispunjavaju uslove za obavljanje djelatnosti obrazovanja u skladu sa ovim i drugim odgovarajućim zakonima i podzakonskim aktima u Bosni i Hercegovini kojim se detaljnije uređuje djelatnost srednjeg obrazovanja **(u daljem tekstu: škole)**.

(3) Klasifikacija zanimanja za srednje stručno obrazovanje i obuku je akt kojim se utvrđuju porodice zanimanja, dužina školovanja, nivo i oblik obrazovanja i vrsta škole. Klasifikacija se prema potrebi strukturira i revidira u skladu sa kretanjem tržišta rada i usaglašava sa evropskom praksom i evropskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje **(u daljem tekstu: Agencija za obrazovanje)** inicira i predlaže nadležnim obrazovnim i drugim vlastima struktuiranje i revidiranje klasifikacije zanimanja.

(4) Nadležne obrazovne vlasti u smislu ovog zakona su institucije utvrđene članom 1. stav 3. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03), **(u daljem tekstu: nadležne obrazovne vlasti)**.

Član 3.

(Ciljevi srednjeg stručnog obrazovanja i obuke)

Pored općih ciljeva obrazovanja definisanih Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03) u okviru srednjeg stručnog obrazovanja i obuke se:

- a) obezbjeđuje pod jednakim uslovima učeniku pravo na srednje stručno obrazovanje i obuku u skladu sa vlastitim interesovanjem i sposobnostima;
- b) pruža učeniku podrška u odabiru odgovarajućeg zanimanja i integriranje u društveni život;
- c) razvija svijest učenika o potrebi za daljnim obrazovanjem i obukom;
- d) obezbjeđuju uslovi za razvoj i promociju tradicionalnih zanata;
- e) usklađuje potreba sa zahtjevima i kretanjima tržišta rada;
- f) dovodi stručno obrazovanje i obuka na nivo obrazovanja kao u zemljama članicama Evropske unije.

DIO DRUGI – ORGANIZACIJA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA I OBUKE

POGLAVLJE I. PRINCIPI OSNIVANJA I ORGANIZACIJE

Član 4.

(Osnivanje, registracija institucija srednjeg stručnog obrazovanja i obuke)

(1) Nadležne obrazovne vlasti u skladu sa ovim zakonom i drugim odgovarajućim zakonima i podzakonskim aktima, regulišu pitanje organizovanja, registracije i osnivanja škola navedenih u članu 2. stav 2. ovog zakona.

(2) Zakonski i podzakonski akti iz stava 1. ovog člana obavezno uključuju pitanja obezbjeđivanja uslova za obavljanje praktične obuke i rada koja se može odvijati u školskim radionicama za praktičnu obuku i u radnim prostorima drugih pravnih lica na osnovu ugovora ili sporazuma o saradnji. Podzakonski akti posebno sadrže uslove vezane za obavljanje praktične obuke za izučavanje tradicionalnih zanata.

(3) Zakonski i podzakonski akti posebno uključuju i uslove za stručno obrazovanje i obuku odraslih koji se odnose na nastavak profesionalnog obrazovanja, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i druge aktivnosti koje obezbjeđuju kontinuirano/cjeloživotno učenje a uključuju pravila o uspostavljanju službenog registra izdatih diploma i certifikata.

Član 5.
(Usaglašavanje potreba sa tržištem rada)

(1) Nadležne obrazovne vlasti će obezbjediti da se potrebe i zahtjevi tržišta rada usaglašavaju sa potrebom osnivanja i organizacije institucija za stručno obrazovanje.

(2) Da bi se osigurale veze između srednjeg stručnog obrazovanja i obuke i tržišta rada, na nivou entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, osnivaju se tripartitna savjetodavna vijeća koja imaju savjetodavnu ulogu a u čiji sastav se uključuju predstavnici/ce poslodavaca, sindikata i nadležnih obrazovnih vlasti.

(3) Ministarstvo civilnih poslova koordinira zajedničke sastanke predstavnika/ca tripartitnih vijeća koji se sastaju redovno a najmanje jednom godišnje.

POGLAVLJE II. DUŽINA ŠKOLOVANJA, IZBOR I PRELAZAK UČENIKA

Član 6.
(Dužina školovanja)

(1) Srednje tehničke, umjetničke i škole posebne namjene /vojna, policijska, vjerska/ i druge škole koje ispunjavaju uslove određene klasifikacijom zanimanja u pravilu provode četvorogodišnji nastavni plan i program za sticanje stručnog zvanja koje omogućava nastavak obrazovanja u visokoškolskim ustanovama.

(2) Stručne-zanatske škole imaju u pravilu trogodišnji nastavni plan i program za sticanje odgovarajućeg zanimanja.

(3) U skladu sa zahtjevima tržišta rada, nadležne obrazovne vlasti mogu utvrditi za obavljanje manje složenih i jednostavnih poslova, obrazovanje i obuku kraće od tri godine, kao i vrstu stečene kvalifikacije prema srodnom zanimanju.

Član 7.
(Izbor škole i prelazak učenika)

(1) Roditelj i dijete imaju pravo izbora škole i zanimanja pod uslovom da dijete ispuni kriterije propisane od strane nadležnih obrazovnih vlasti.

(2) Nadležne obrazovne vlasti za svaku školsku godinu prave plan upisa u prve razrede škola uzimajući u obzir potrebe tržišta rada.

(3) Učenici mogu nastaviti svoje školovanje u bilo kojem mjestu u Bosni i Hercegovini.

(4) Uslove za prelazak iz škole u školu različitog zanimanja ili nivoa obrazovanja utvrđuje odlukom nadležni ministar.

POGLAVLJE III. NASTAVNI PLANOVI I PROGRAMI

Član 8.

(Razvoj i sadržaj nastavnih planova i programa)

(1) Nastavni planovi i programi za srednje stručno obrazovanje i obuku sastoje se od zajedničkog jezgra sastavljenog u skladu sa Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03), planova i programa za stručne predmete i dijela nastavnog plana i programa koji se kreira u školama.

(2) Nastavni plan i program za srednje stručno obrazovanje i obuku donosi nadležni ministar.

(3) Nastavni plan i program se razvija koliko god je to moguće, primjenom modularne metodologije.

(4) Nastavnim planom i programom posebno se utvrđuju svrha, ciljevi i zadaće programa, nastavni predmeti i sadržaji, trajanje i osnovni oblici izvođenja programa, godišnji i sedmični broj sati nastave, praktične obuke, broj sati za svaki predmet, didaktički i drugi uvjeti za izvođenje nastavnog plana i programa.

(5) Dio nastavnih predmeta i sadržaja, utvrđenih nastavnim planom i programom, može se, osim na jezicima konstitutivnih naroda u BiH, izvoditi i na nekom od svjetskih jezika uz odobrenje nadležnog ministarstva.

(6) Obrazovanje djeteta pripadnika nacionalne manjine ostvaruje se prema odredbama Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 12/03) na jeziku i pismu nacionalnih manjina u skladu sa odredbama ovoga i drugih zakona koji uređuju sistem obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

(7) Obrazovanje djece sa posebnim potrebama se ostvaruje prema prilagođenim programima srednje stručne škole, koje donose nadležne obrazovne vlasti.

Član 9.

(Primjena, praćenje i poboljšavanje nastavnog plana i programa)

(1) Agencija za obrazovanje je nadležna za praćenje, evaluaciju i poboljšanje zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa za srednje stručno obrazovanje i obuku i predlaganje modularnih nastavnih planova i programa za stručne predmete.

(2) Dio nastavnog plana i programa koji se kreira u školama ne sadrži više od 30% sveukupnog nastavnog plana i programa.

(3) Stručni aktivisti za različite predmete, koji se formiraju u školama i Savjetodavno vijeće daju prijedloge za izradu dijela nastavnog plana i programa kojeg kreira Nastavničko vijeće i odobrava Školski odbor uz saglasnost nadležnih obrazovnih vlasti.

(4) Pri kreiranju nastavnog plana i programa uzimaju se potrebe lokalnog tržišta rada.

POGLAVLJE IV. OCJENE I ISPITI

Član 10. (Standardi za ocjenjivanje)

(1) Standard i kvalitet obrazovanja i obuke u okviru srednjeg stručnog obrazovanja i obuke, uključujući obrazovanje i obuku odraslih prati Agencija za obrazovanje.

(2) Agencija za obrazovanje naročito se bavi uspostavljanjem standarda za rezultate učenja učenika i ocjenjivanje stepena njihovog uspjeha, uključujući i završni /maturski ispit, organizira eksterno ocjenjivanje škola, sprovodi istraživanja u oblasti ocjenjivanja s ciljem da procjeni razvoj i predstavi rezultate istraživanja, savjetuje nadležne obrazovne vlasti u pogledu propisanih standarda i njihove primjene, pruža pomoć u pogledu priznavanja domaćih diploma i certifikata u stranim zemljama, pokreće i prati proces strukturiranja i klasifikacije zanimanja i implementira druge aktivnosti koje se tiču primjene standarda.

Član 11. (Završni ispit/matura)

(1) Uspjeh učenika se kontinuirano ocjenjuje.

(2) Srednje stručno obrazovanje i obuka se završava polaganjem završnog ispita /mature.

(3) Pravila i procedure ocjenjivanja i ispitivanja određuju nadležne obrazovne vlasti u skladu sa standardima dostignuća učenika i ocjenjivanja stepena njihovog uspjeha koji su utvrđeni od strane Agencija za obrazovanje.

DIO TREĆI – AUTONOMIJA, UPRAVLJANJE I FINANSIRANJE ŠKOLA

POGLAVLJE I – AUTONOMIJA

Član 12. (Autonomija škole)

U skladu sa Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03) i ovim zakonom, škole uživaju autonomiju što posebno podrazumjeva slobodu škole da kreira i realizuje obrazovne sadržaje prema zahtjevima lokalnog tržišta rada.

Član 13.
(Udruživanje škole)

(1) Autonomija škole ogleda se i u pravu škola da se u cilju ostvarivanja zajedničkog interesa, razvoja međusobne saradnje i novih oblika obrazovnog rada udružuju u jednu ili više zajednica srednjih škola (u daljem tekstu:Zajednica), s tim da svaka škola zadržava svojstvo pravnog lica.

(2) Ove Zajednice se formiraju isključivo s ciljem uspostavljanja profesionalne saradnje, razmjene iskustava u pogledu dogovora oko nastavnih planova i programa, nastavnih metoda i ostalih aktivnosti koje su vezane za unapređenje nastavnog procesa.

(3) Škole koje formiraju Zajednicu svoja međusobna prava regulišu ugovorom. Zajednica može imati svojstvo pravnog lica uz uslov da škole usvoje Statut Zajednice kojim regulišu način rada, sjedište, prava, obaveze i sva druga pitanja vezana za funkcionisanje Zajednice kao pravnog lica.

Član 14.
(Registracija Zajednice)

Zajednice se registruju u skladu sa ovim zakonom kod Ministarstva civilnih poslova koje u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donosi Pravilnik o pravilima i načinu registracije zajednica srednjih škola u Bosni i Hercegovini.

POGLAVLJE II – UPRAVLJANJE

Član 15.
(Organi upravljanja)

(1) Školom upravlja školski odbor i direktor škole koji je izabran i djeluje u skladu sa čl. 50. do 52. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03).

(2) Pored navedenih organa, škola osniva Vijeće roditelja i Vijeće učenika i druge stručne organe u skladu sa čl. 53., 54. i 55. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03).

Član 16.
(Školski odbor)

(1) Školski odbor nadležan je za kreiranje i implementaciju politike škole, opće upravljanje radom škole, i efikasno korištenje materijalnih i ljudskih resursa. Školski odbor usvaja statut /pravila škole kao i druge propise koji regulišu prava i obaveze osoblja i učenika.

(2) Članovi školskog odbora biraju se u skladu sa zakonom propisanim procedurama iz reda uposlenih u školi, osnivača škole, roditelja, lokalne zajednice i predstavnika tržišta rada.

(3) Sastav školskog odbora mora odražavati nacionalnu strukturu učenika i roditelja, školskog osoblja i lokalne zajednice.

(4) Obavljanje dužnosti članova školskog odbora je dobrovoljno i besplatno.

Član 17. (Direktor škole)

(1) Direktora javne škole imenuje školski odbor u skladu sa Statutom/pravilima škole i odgovarajućim zakonima koje donose nadležne obrazovne vlasti koji uključuju i regulisanje mandata direktora.

(2) Direktor je odgovoran za rukovođenje školom i za vođenje pedagoških aktivnosti i aktivnosti obuke u školi.

Član 18. (Savjetodavno vijeće)

(1) Savjetodavno vijeće formira svaka škola. Savjetodavno vijeće izabrano je od predstavnika lokalnog tržišta rada koje je u vezi sa obrazovanjem određenih profila zanimanja.

(2) Savjetodavno vijeće pomaže školi u planiranju sadržaja njenih programa, savjetuje školu o svim pitanjima koja se tiču obuke i pomaže jačanju veza između škole i lokalnog tržišta rada. Sastav savjetodavnog vijeća i procedure imenovanja njegovih članova reguliše Statut škole.

(3) Obavljanje dužnosti članova Savjetodavnog vijeća je dobrovoljno i besplatno.

POGLAVLJE III. FINANSIRANJE I RAZVOJ

Član 19. (Obaveze osnivača i izvori finansiranja)

(1) Osnivač škole je obavezan da obezbijedi osoblje, prostor i opremu koji omogućavaju funkcionisanje škole u skladu sa ciljevima ovog zakona.

(2) Sredstva za rad škola se mogu obezbjeđivati iz budžeta lokalnih zajednica i drugih izvora.

Član 20. (Pravo na obavljanje komercijalnih aktivnosti)

(1) Škole mogu obavljati komercijalne aktivnosti, naročito u kontekstu stručne obuke. Komercijalne aktivnosti odobrava školski odbor na osnovu blagovremenog plana Nastavničkog vijeća.

(2) Škola raspolaže prihodom ostvarenim od komercijalnih aktivnosti i koristi ga za potrebe škole u skladu sa zakonskim propisima iz oblasti finansija i odgovarajućim školskim propisima.

Član 21.
(Organizovanje obuke odraslih)

(1) Škole mogu organizovati obuku odraslih u okviru svojih registrovanih aktivnosti koje su verifikirane od strane nadležnih obrazovnih vlasti.

(2) Polaznicima obuke za odrasle naplaćuje se naknada za obuku u skladu sa školskim propisima na koje saglasnost daju nadležne obrazovne vlasti.

(3) Škole mogu primati finansijsku i drugu pomoć za unapređenje rada, poboljšanje uslova školovanja i sve druge potrebe škole. Ova pomoć ne smije ni na koji način biti uslovljena.

Član 22.
(Razvoj novih organizacionih oblika)

Uz odobrenje nadležnih obrazovnih vlasti, škole mogu razvijati nove organizacione oblike i primjenjivati nove pristupe u sadržaju i metodu stručnog obrazovanja u cilju uvođenja korisnih promjena u sistem srednjeg stručnog obrazovanja i obuke.

DIO ČETVRTI – PRAĆENJE I NADZOR NAD PRIMJENOM OVOG ZAKONA

Član 23.
(Nadzor)

(1) Nadzor nad primjenom ovog zakona vrši Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine.

(2) Nadležne obrazovne vlasti, u okviru svoje nadležnosti, odgovorne su za provođenje kao i za praćenje i nadzor ovog zakona.

DIO PETI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 24.
(Obaveza usklađivanja zakona)

Svi zakoni u entitetima, kantonima i Brčko Distrikta BiH kao i drugi odgovarajući propisi koji uređuju organizaciju srednjeg stručnog obrazovanja i osposobljavanja usaglasiće se sa odredbama ovog zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci po stupanju na snagu ovog zakona.

Član 25.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine».

PSBiH broj ____ /08
_____ 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH

O B R A Z L O Ž E N J E

I – USTAVNOPRAVNI I ZAKONSKI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog Zakona sadržan je u:

- članu IV.4.a), Ustava Bosne i Hercegovine:

“Parlamentarna skupština je nadležna za: a) Donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva ili za vršenje funkcija Skupštine po ovom Ustavu.”

- članu II. 4, Ustava Bosne i Hercegovine:

“Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja jezika, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.”

Ovaj Zakon je usaglašen sa Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 18/03), koji je stupio na snagu 1. jula 2003. godine. Ovim Zakonom utvrđuje se osnovni okvir organizacije srednjeg stručnog obrazovanja i obuke i stvaraju zakonski uslovi da se na nivou entiteta, odnosno kantona, pitanje organizacije i reforme srednjeg stručnog obrazovanja i obuke započne na istim principima i jedinstvenim standardima koje postavlja ovaj okvirni zakon.

Evropski okvir i međunarodni sporazumi

Međunarodni standardi koji se odnose na obrazovanje utvrđeni su u veoma velikom broju međunarodnih konvencija koje je ratificirala Bosna i Hercegovina.

Evropska konvencija o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda garantuje zaštitu uživanja svih prava bez diskriminacije po bilo kom osnovu ... (“Uživanje prava i sloboda priznatih u ovoj Konvenciji mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi ... (član 14. Evropske konvencije).

Protokol 1. član 2. uz Konvenciju osigurava da:

“Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U upravljanju svojim funkcijama povezanih s odgojem i podučavanjem države će poštivati pravo roditelja da osiguraju odgoj i podučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.”

Zajednica evropskih zemalja već je odavno prepoznala važnost obrazovanja, tako da je u **Lisabonu (mart 2000. g.)** pokrenula desetogodišnju strategiju koja za cilj ima da EU postane najdinamičnija i najkonkurentnija ekonomija u svijetu, zasnovana na znanju.

Bosna i Hercegovina je ratificirala Lisabonsku Konvenciju o priznavanju kvalifikacija iz oblasti visokog obrazovanja u regionu Evrope 11.IV 1997.godine.

Dvije godine kasnije usvojena je od strane EU i **Kopenhagenska deklaracija** o pojačanoj evropskoj saradnji u stručnom obrazovanju i obuci koja je postavila strateški cilj za **razvoj kvalitetnog stručnog obrazovanja i obuke koji se zasniva**

na društvenoj uključenosti, koheziji, mobilnosti, mogućnosti zapošljavanja i konkurentnosti s ciljem pojačanja evropske dimenzije u stručnom obrazovanju i obuci i poboljšanja saradnje među evropskim članicama u čiju porodicu nastoji da se integriše i Bosna i Hercegovina.

U oktobru 2003. godine potpisana je i **Skopljanska deklaracija** o cjeloživotnom učenju, obrazovanju i usavršavanju odraslih od strane ministara obrazovanja Jugoistočne Evrope.

Bosna i Hercegovina je također prihvatila **Bolonjsku deklaraciju** o Evropskoj zoni visokog obrazovanja.

Želi li biti dijelom Evrope Bosna i Hercegovina mora postepeno usklađivati svoj razvoj sa strateškim ciljevima EU i u oblasti srednjeg stručnog obrazovanja što se velikim dijelom implementira u okviru ovog zakona.

II RAZLOZI DONOŠENJA ZAKONA

Nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini kao što je navedeno, preuzele su obavezu da će obezbijediti moderno i demokratsko upravljanje u uskoj saradnji sa zaposlenim u školama, roditeljima i učenicima, kao i drugim nosiocima aktivnosti a posebno nastojati uvesti novi i reformisani okvir na osnovu kojeg će se efikasnije i brže realizirati započeta reforma obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini i osigurati da obrazovanje odgovara potrebama tržišta rada.

Usvajanje ovog zakona je definisano kao prioritet u Programu realizacije prioriteta iz Evropskog partnerstva sa BiH (tačka 13g), sa rokom realizacije do kraja juna 2006. godine.

Prvi tekst prijedloga ovog zakona je bio u parlamentarnoj proceduri u vremenu juli-septembar 2007.godine, da bi na 15.sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupština BiH, održanoj 26.09.2007. bio odbijen.

Cijeneći da je neusvajanje zakona u velikoj mjeri rezultat nesporazuma, proistekao i iz činjenice da su neke odredbe bile neprecizne, ministar Ministarstva civilnih poslova je, istog dana kada je zakon pao, uputio inicijativu entitetskim resornim ministarstvima za dalji rad na ovom zakonu, putem angažiranja experata iz entitetskih i Ministarstva civilnih poslova. Ova inicijativa je odmah prihvaćena. Expertni tim, formiran na rečeni način, je jednoglasno zaključio da je potrebno izvršiti intervencije na prvom tekstu prijedloga zakona u članovima 2, 8, 9. i 19. u smislu preciziranja odredbi kojima će se izbjeći svaka mogućnost različitih tumačenja. Sa Expertnim timom su radili predstavnici OHRa i Evropske komisije, koji su se složili sa novim formulacijama.

TREKUTNO STANJE U OBLASTI STRUČNOG OBRAZOVANJA I OBUKE

Podaci pokazuju da više od 70% srednjoškolaca u BiH pohađa srednje stručne škole. Na žalost i danas iz većine ovih škola izlazi kadar koji ne zadovoljava potrebe tržišta rada. To je jedan od razloga što bosanskohercegovačko stručno obrazovanje treba korijenitu i kontinuiranu promjenu.

Institucionalni nivo

Odgovornost za stručno obrazovanje (kao i za ostale segmente obrazovanja) je na nivou Entiteta RS odnosno kantona u FBiH i Brčko Distrikta. U FBiH, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke ima ograničenu koordinirajuću ulogu i svaki kanton ima ministarstvo obrazovanja a Distrikt Brčko ima Odjel za obrazovanje. Na državnom nivou Ministarstvo civilnih poslova ima ulogu koordinacije obrazovnog sektora u BiH . Ukratko u BiH postoji 14 ministarstava za obrazovanje, ukoliko se računa i Ministarstvo civilnih poslova.

Agencija za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku koja je uspostavljena kreditom Svjetske banke je ustanovljena na međuentitetskom nivou. Njen zadatak je među ostalim, da javnosti na osnovu svojih ispitivanja i različitih aktivnosti, da relevantne pokazatelje o učeničkim dostignućima i o obrazovanju u cjelini. Sve dosadašnje aktivnosti Agencije su bile usmjerene na neke nivoe osnovnog obrazovanja a slične aktivnosti vezane za stručno obrazovanje su bile implementirane samo u okviru programa pomoći koje je finansirala Evropska komisija.

Državni Zakon o agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje je usvojen od strane oba doma Parlamentarne skupštine BiH krajem septembra 2007. godine.

Sistemska obrazovna nivo i dosadašnje reformske aktivnosti

Stručno obrazovanje je uslovljeno i pati zbog nedostatka zajedničkog obrazovnog pristupa na nivou cijele države. Nedovoljna je transparentnost informacija i količina objavljenih podataka. Ovo automatski rezultira odsustvom bilo kakvih objedinjenih podataka na državnom nivou a oni su potrebni radi planiranja i implementiranja budućih aktivnosti:

- pripremu politike i strategije za stručno obrazovanje i obuku
- odgovarajući model finansiranja za stručno obrazovanje i obuku
- racionalizaciju mreže škola (što će direktno uticati na bolju opremljenost škola).

Stručno obrazovanje i obuku karakteriše kruta struktura i uski obrazovni profili, uglavnom zastarjeli nastavni sadržaji, neadekvatna ili nedovoljna oprema te nepostojanje koncepta vezanog za obrazovanje odraslih. Veoma je slaba i povezanost sa tržištem rada. Nije obezbjeđena ni redovna saradnja sa zavodima za zapošljavanje koji također moraju mjenjati svoju ulogu i aktivnim pristupom obezbjeđiti dovoljno informacija o potrebama i promjeni trendova na tržištu rada.

Radi tačnije informiranosti treba reći da se mnogo napora u poslijeratnom periodu usmjerilo na prevazilaženje i rješavanje problema u oblasti stručnog obrazovanja i obuke. Vodeću ulogu u vome je imala međunarodna zajednica koja je koordinirala i obezbjeđivala veliki dio sredstava.

Još 1998. godine Evropska Komisija je pokrenula i podržala reformu srednjih stručnih škola u BiH. Počelo je sa **Phare VET programom**, kada je uključeno 12 pilot škola sa 6 zanimanja, potom su slijedili nastavak Phare VET programa i EU VET programi koji se finansiraju iz CARDS projekta. EU VET program II počeo je 2004. godine i trajeće do kraja 2006. godine. Bosna i Hercegovina je u pregovorima sa EU za nastavak EU VET programa i nakon 2006. godine. Tako će se steći temeljni preduvjeti da se reforma srednjeg stručnog obrazovanja dovede do kraja.

Do sada je moderniziran određen broj zanimanja a nastavni planovi i programi su urađeni po novoj modularnoj metodologiji. Trenutno se radi na modernizaciji još 18 zanimanja.

Veliki broj nastavnika iz pilot škola koje su bile uključene u programe su podučavani savremenim nastavnim metodama i dobar dio njih je obučen za mentorske aktivnosti. To znači da su sada oni osposobljeni za obučavanje svojih kolega i mreža se tako brže širi i povećava.

Sve pilot škole su dobile odgovarajuću opremu potrebnu za implementiranje novih nastavnih planova i programa.

Izvršeno je istraživanje tržišta rada na 25 lokacija u cijeloj BiH. Aktivnosti su zajednički obavili predstavnici stručnih škola i zavoda za zapošljavanje. Napravljen je izvještaj o (izmjenjenim) potrebama tržišta rada. Također je napravljen Priručnik za istraživanje tržišta rada koji određeni zavodi za zapošljavanje već koriste u svojim redovnim aktivnostima.

U nekim školama su uspješno obavljene i obuke odraslih čiji je program namjenski pripremljen.

Okvirni zakon za stručno obrazovanje i obuku u BiH je pažljivo pripreman vodeći računa da će postojanje Okvirnog zakona na državnom nivou podržavati modernizaciju stručnog obrazovanja i obuke, uzajamno priznavanje kvalifikacija, mobilnost mladih ljudi i pružati podršku privrednom razvoju zemlje u cjelini. Ovaj zakon će također olakšati tekuću modernizaciju stručnog obrazovanja i obuke i omogućiti sveobuhvatnu reformu ovog sektora, pomoći u prevazilaženju institucionalne rascjepkanosti a u isto vrijeme dozvoliti i lokalne/regionalne prilagodbe.

Saradnja sa tržištem rada

Posebni zakon o srednjem stručnom obrazovanju je potreban radi toga što se struktura, sadržaj i procedure rada u srednjem stručnom obrazovanju i obuci bitno razlikuju od onih u općim srednjim školama/gimnazijama. Dalje, srednje stručno obrazovanje i obuka u velikoj mjeri zavisi od saradnje sa tržištem rada, dok to nije slučaj sa srednjim općim obrazovanjem. SOO je integralni dio obrazovnog sistema ali ima specifične ciljeve koji se prema iskustvima svih zemalja članica Evropske Unije ne mogu ostvariti u općim srednjim školama/gimnazijama.

Zakon za stručno obrazovanje i obuku u BiH je okvirni te po definiciji, mora biti kratak, regulisati samo suštinska pitanja a detalje će regulisati zakoni na nivou entiteta i kantona i Distrikta Brčko.

U skladu sa odredbama postojećeg Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03)., obzirom da se u članu 59, stav 5, navodi da će postojati poseban zakon o stručnom obrazovanju i obuci tako da ovaj zakon i proizlazi iz te odredbe.

ODABRANA POLITIKA

Zajednički ciljevi stručnog obrazovanja i obuke usaglašeni su sa općim ciljevima koji su definisani Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini s tim da se ovim Zakonom unapređuju ciljevi u pogledu specifičnijeg pristupa srednjem stručnom obrazovanju i obuci, a koji se odnose na uvažavanje zahtjeva tržišta rada, promoviranje tradicionalnih zanata, jačanje svijesti o potrebi

praktičnog osposobljavanja i obuke i dovođenja srednjeg stručnog obrazovanja i obuke na evropski nivo obrazovanja kako bi se osigurao razvoj kvalitetnog stručnog obrazovanja i obuke koji se zasniva na društvenoj uključenosti, koheziji, mobilnosti, mogućnosti zapošljavanja i konkurentnosti s ciljem poboljšanja saradnje među evropskim članicama u čiju porodicu nastoji da se integriše i Bosna i Hercegovina.

Okvirni nastavni plan i program na nivou Bosne i Hercegovine.

Poseban značaj imaju okvirni plan i program na nivou Bosne i Hercegovine koji uspostavljaju okvirni standard obrazovanja a kada je u pitanju srednje stručno obrazovanje olakšavaju proces harmonizacije srednjeg obrazovanja unutar Bosne i Hercegovine a posebno usklađivanje standarda srednjeg obrazovanja sa evropskim okvirom obrazovanja, uspostavljajući sistem koji će dati novi standard, kvalitet i ishod znanja.

Nastavni planovi i programi uključuju zajedničko jezgro općih predmeta u osnovnoj i srednjoj školi, s ciljem da se osiguraju jednaki standardi za učenika. Međutim, osim općih predmeta, u srednjim stručnim školama se izučavaju i stručni predmeti, za čije izvođenje i ishode učenja treba obezbijediti harmoniziran standard, kako bi naše diplome srednjih stručnih škola bile priznate u EU i omogućile mobilnost radne snage. Nastavni planovi i programi takođe moraju biti fleksibilni i prilagodljivi, prije svega potrebama tržišta rada, ali i omogućiti nesmetanu mobilnost, konkurentnost i olakšati zapošljavanje.

U okviru pitanja nastavnih planova i programa potrebno je razmotriti i druga pitanja kao što je pitanje obrazovanja nacionalnih manjina i razmotriti mogućnosti korištenja stranog jezika.

Izrada planova i programa i odgovarajućih preporuka s tim u vezi treba da bude zadatak Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, koja će na tom poslu okupljati sve involvirane društvene subjekte.

Dužina školovanja u pravilu se određuje prema vrsti škole, nivou obrazovanja i vrsti profesije. Ovim Zakonom se fleksibilnije određuje vrijeme trajanja obrazovanja i obuke i omogućava da se za manje složene, jednostavne poslove utvrdi kraće vrijeme obrazovanja i obuke.

Odlučivanje o dužini trajanja je u nadležnosti obrazovnih vlasti uz uslov da se o dužini obrazovanja i obuci odlučuje prema vrsti i složenosti posla, potrebi tržišta rada ali i porodici zanimanja u koje spada takvo zanimanje sa kraćim programom obrazovanja i obuke.

Sloboda kretanja je jedno od najvažnijih načela utvrđenih u okviru Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda koje je inkorporirano u okviru ovog Zakona.

Pravo je roditelja i učenika da izaberu odgovarajuću školu i mjesto školovanja. Sloboda kretanja nije ograničena i učenici mogu da prelaze iz jedne škole u drugu ako je istog zanimanja.

Uslovi za prelazak iz škole u školu su regulisani od strane nadležnog ministra. Kod upisa u školu učenici su obavezni ispuniti kriterij koji je jednak za sve.

Kriteriji za upis realizuju se kroz transparentan proces testiranja koji se obavlja prema planu upisa koji se definiše početkom svake školske godine i uvažava potrebe tržišta rada.

Dostizanje kvaliteta i standarda obrazovanja u okviru srednjeg stručnog obrazovanja i obuke prati se kroz kontinuirano ocjenjivanje učenika. U cilju primjene i postavljanja standarda ocjenjivanja i ispitivanja određuju se procedure za ocjenjivanje i ispitivanje stepena stečenog znanja učenika.

Posebnu uloga i značaj ima Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje koji se formira prema odredbama zakona, a kojoj se povjerava veoma važna uloga s ciljem da se osigura novi kvalitet i pristup u organizaciji ovog vida obrazovanja i objedine dvije agencije koje su predviđene Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini (Agencija za nastavni plan i program i Agencija za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku).

Autonomija škola ogleda se u slobodi kreiranja jednog dijela nastavnog plana i programa i usklađivanju sa zahtjevima tržišta rada.

Autonomija škole ogleda se i u načinu upravljanja i saradnji škole sa lokalnom zajednicom i pravu škola da se udružuju u zajednicu škola i na taj način unapređuju obrazovanje.

Upravljanje školom regulisano je u skladu sa Okvirnim Zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju. Pored školskih odbora školom upravljaju direktor škole a u okviru škole se formiraju i Vijeće učenika i Vijeće roditelja.

Uvođenjem obaveze formiranja novih tijela pristup organizacije, rada i upravljanja u školama se modernizuje i reformiše a posebno omogućava *povećan uticaj roditelja i učenika na rad škole i predstavnika lokalne zajednice i predstavnika tržišta rada.*

Škole takođe formiraju i **Savjetodavno vijeće** koje pomaže školi u planiranju sadržaja njenih programa, koje savjetuje školu o svim pitanjima koja se tiču obuke i pomaže jačanju veza između škole i lokalnog tržišta rada. Sastav savjetodavnog vijeća i procedure imenovanja njegovih članova bliže reguliše Statut škole.

Da bi se osigurale veze između srednjeg stručnog obrazovanja i osposobljavanja i tržišta rada, na nivou entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, osnivaju se **tripartitna savjetodavna vijeća** koja imaju savjetodavnu ulogu a u čiji sastav se uključuju predstavnici/ce poslodavaca, sindikata i nadležnih obrazovnih vlasti. Ministarstvo civilnih poslova BiH će koordinirati zajedničke sastanke predstavnika tripartitnih vijeća koji se sastaju redovno a najmanje jednom godišnje.

Odgovornost osnivača škole u smislu obezbjeđivanja osoblja i materijalne osnove za funkcioniranje škole je osnovni zadatak kako bi stručne škole osigurale visoko kvalitetno obrazovanje. Data je i mogućnost da škole budu finansirane od strane lokalne zajednice i iz drugih izvora.

Komercijalne aktivnosti škola usklađuje se sa osnovnim zadatkom škole. Škole bi trebale imati pravo da zarađeni novac upotrijebe za potrebe škole. Škola s jedne

strane, ima slobodu da koristi osoblje i opremu u ove svrhe, a s druge strane mora naplaćivati ove usluge.

Javno finansiranje je još uvijek osnovni finansijski izvor za srednje stručno obrazovanje i obuku. Međutim, ostali oblici finansiranja postaju sve značajniji. Budžeta sredstva pokrivaju troškove plata i doprinosa na plate za osoblje i samo djelimično pokrivaju materijalne troškove.

Kreativna i odgovorna školska uprava pokušava iskoristiti i druge finansijske izvore u smislu pokrivanja ostatka materijalnih troškova. Dodatni izvori finansiranja ostvaruju se putem komercijalnih aktivnosti i dobrovoljnih priloga roditelja. Ti izvori djelimično pokrivaju tekuće troškove i kapitalne investicije (opremu, kompjutere, itd) koji su neophodni za održavanje koraka sa modernizacijom poljoprivrede, industrije i uslužnog sektora. Iako je jasno da je obaveza osnivača škole da obezbijedi normalno funkcioniranje stručne škole, sama škola bi trebala imati zakonsko pravo da ostvaruje dodatna sredstva za ostvarivanje svojih ciljeva.

III – USKLAĐENOST ZAKONA SA ZAKONODAVSTVOM EU

Oživotvorenje nediskriminacije u društvenom, ekonomskom, kulturnom životu i stvaranje propisa usklađenih sa normama i praksom evropskih država, članica EU radi usklađivanja naše zakonske prakse sa standardima zemalja EU, je jedan od osnovnih ciljeva koji se ispunjavaju donošenjem ovog Zakona.

U skladu sa navedenim, Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u BiH uključuje evropska načela utvrđena u već pomenutim evropskim konvencijama i protokolima i omogućava da se dalje reformiše i razvija srednje stručno obrazovanje i obuka u Bosni i Hercegovini kao evropski integralni dio obrazovnog sistema.

Ovaj zakon usklađen je sa evropskim standardima obzirom da uključuje standarde utvrđene u okviru:

- član 149. i 150. Ugovora o osnivanju Evropske zajednice;
- član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama;
- član 2. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;
- član 2. Protokol 4.
- član 5. Protokol broj 7.
- Lisabonske deklaracije
- Kopenhaške deklaracije
- Skopljanska deklaracija
- Bolonjskog procesa
- Okvirne konvencije o zaštiti prava nacionalnih manjina.

IV – PROVJERA PROVOĐENJA

Provedbeni mehanizmi odnose se na način osiguranja poštivanja ovog propisa što se može definisati u okviru nekoliko mjera i aktivnosti usmjerenih na poštivanje ovog zakona i potrebu osiguranja punih kapaciteta od strane nadležnih institucija i stručnih osoba koje su zadužene za implementaciju ovog zakona a odnose se na:

- obavezu usklađivanja zakona i podzakonskih akata;
- uspostavljanje institucionalnog mehanizma na nivou BiH (Agencija za obrazovanje);

- planiranje i provođenje mjera za efikasan nadzor zakona;
- kreiranje zajedničkog nastavnog jezgra;
- usaglašavanje potreba sa zahtjevima tržišta rada;
- uspostava jedinstvenog registra diploma;
- unapređenje upravljanja u školama;
- unapređenje sistema finansiranja i samofinansiranja;
- uvođenje eksperimentalne nastave.

Usklađivanje zakona

Na koji način će se entitetski, kantonalni i zakoni Distrikta Brčko kao i drugi relevantni propisi biti usklađeni sa Okvirnim Zakonom o stručnom obrazovanju i obuci zavisi od odluke odgovarajućeg zakonodavnog tijela.

Usklađivanje se može izvršiti ili preuzimanjem odredaba koje reguliraju ovaj Zakon u svoj zakon o (osnovnom i) srednjem obrazovanju ili usvajanjem posebnog zakona o srednjem stručnom obrazovanju i obuci

Nadležne obrazovne vlasti preuzimaju **obavezu da izmjene i donesu nove zakone** kojima će regulisati pitanje osnivanja i registracije Institucija srednjeg stručnog obrazovanja i obuke u skladu sa rokom koji je utvrđen oviom zakonom.

Posebnu važnost u pripremi ovih zakona i pratećih podzakonskih akata, nadležne obrazovne vlasti moraju dati pitanjima praktičnog rada i obuke i pitanju izučavanja tradicionalnih zanata i obuci odraslih osoba.

Formiranje Agencije za obrazovanje

Obzirom da je Zakon o agenciji za predškolsko,osnovno i srednje obrazovanje usvojen,to je puni naziv Agencije unesen u ovaj tekst zakona.

Kako bi srednje stručno obrazovanje i obuka dostigli potrebne standarde i visoke kvalitete posebnu ulogu i značaj će imati Agencija za obrazovanje koja će dati veoma važan doprinos da se primjena ovog Zakona poboljša, odnosno da se osigura novi kvalitet i pristup u organizaciji obrazovanja.

Nadzor implementacije ovog zakona

Nadzor nad primjenom ovog Zakona je veoma važan segment koji treba imati za rezultat uspostavljanje efikasnog modela praćenja primjene ovog Zakona od strane Ministarstva civilnih poslova i već definisani način saradnje sa nadležnim obrazovnim vlastima na nižim nivoima obzirom da u njegovoj implementaciji većina obaveza predstoji lokalnim nivoima vlasti.

Zajedničko nastavno jezgro

Nastavni planovi i programi moraju uključivati zajedničko jezgro za opće predmete,a Agencija će predlagati nadležnim obrazovnim vlastima modularne curriculume za stručne predmete,radi osiguravanja jednakih standarda za učenike, te visoke fleksibilnosti i prilagodljivosti nastavnih planova i programa potrebama tržišta rada.

Nastavni planovi i programi se sastoje iz tri djela. Minimalno 70% nastavnog plana i programa čini zajedničko nastavno jezgro iz općih predmeta i plan i program stručnih predmeta,dok maksimalno 30% plana kreiraju same škole uz saglasnost nadležnih obrazovnih vlasti.

Ova odredba postavlja ograničenje u pogledu obima nastavnog plana i programa koji se razvija u školama (maksimalno 30%), i određuje proceduru njegovog razvoja.

Takođe, naglašava njegovu orijentaciju prema potrebama lokalnog tržišta rada.

Tržište rada

Stručni aktivni koji će se formirati u školama, uvažavajući zahtjeve tržišta rada i nastojati razviti usmjerenost ka porodicama zanimanja umjesto za jedno zanimanje i na opisan način učestvovati u pripremiti prijedloge za reviziju nastavnih planova i programa.

Organizacija škola omogućava saradnju više aktera u okviru svakodnevnih aktivnosti, upravnih i drugih tijela škole kao što su savjetodavno vijeće, tripartitno vijeće, školski odbori, vijeće roditelja, učenika, odnosno omogućiti internu evaluaciju svih aktera u vezi sa praćenjem potreba tržišta rada i potrebe za obrazovanjem odgovarajućih profesija.

Uspostava jedinstvenog registra diploma

Nadležne obrazovne vlasti su obavezne uspostaviti i jedinstvenu registraciju diploma i certifikata i u vezi sa tim donijeti odgovarajuće podzakonske akte.

Unapređenje upravljanja u školama

Upravljanje školom regulisano je u skladu sa Okvirnim Zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Pored školskih odbora školom upravljaju direktor škole, a u okviru škole se formiraju i Vijeće učenika i Vijeće roditelja.

Uvođenjem obaveze formiranja novih tijela pristup organizacije, rada i upravljanja u školama se modernizuje i reformiše, a posebno omogućava povećan uticaj roditelja i učenika na rad škole.

Školski odbori se formiraju iz reda uposlenih u školi, osnivača škole, roditelja, lokalne zajednice i predstavnika tržišta rada.

Obavljanje ove dužnosti je dobrovoljno i besplatno. Važno je napomenuti da odbori moraju odražavati i nacionalnu strukturu učenika i roditelja.

Direktora škole imenuje školski odbor u skladu sa pravilima i statutom škole i odgovarajućim zakonom koji donose nadležne obrazovne vlasti.

Savjetodavno vijeće je organ koji se formira od strane predstavnika lokalnog tržišta rada. Aktivno učešće društvenih partnera je centralni element obrazovnog sistema. Na takav način obezbjeđuje se da nastavni plan i program odgovara zahtjevima tržišta rada.

Unapređenje sistema finansiranja i samofinansiranja

Odgovornost osnivača škole u smislu obezbjeđivanja osoblja i materijalne osnove za funkcioniranje škole je osnovni zadatak kako bi stručne škole osigurale visoko kvalitetno obrazovanje. Pored toga, data je mogućnost da se škole finansiraju iz sredstava lokalne zajednice i iz drugih izvora.

Naglašava se da bi komercijalne aktivnosti trebale biti usklađene sa osnovnim zadatkom škole. Škole bi trebale imati pravo da zarađeni novac upotrijebe za potrebe škole. Škola s jedne strane, ima slobodu da koristi osoblje i opremu u ove svrhe, a s druge strane mora naplaćivati ove usluge.

Škole će imati pravo da sa ostvarenim sredstvima raspolažu. Bez ovakvog ograničenog samo-određenja bit će jako teško upravi škole da izvršava svoje zadatke na odgovarajući način.

Pod određenim uslovima srednje stručne škole organiziraju i stručnu obuku odraslih. Ova autonomija podrazumijeva mogućnost pružanja usluga škole lokalnom tržištu rada u vidu obuke odraslih, programa osmišljenih za specifične potrebe preduzeća i obuke nezaposlenih.

Da bi se spriječilo da škole vrše finansijski pritisak na roditelje i druga lica navodi se da je participacija dobrovoljna i da ničim nije uslovljena.

Mogućnost eksperimentalne nastave

Škole uz neophodno odobrenje nadležnog ministarstva obrazovanja mogu da testiraju nove pedagoške i druge ideje u cilju poboljšanja kvaliteta srednjeg stručnog obrazovanja i obuke.

V – FINANSIJSKA SREDSTVA

Kako bi se u cjelini implementirao ovaj Zakon potrebno je u budžetu institucija BiH za 2008.godinu obezbjediti sredstva za rad Agencije za predškolsko,osnovno i srednje obrazovanje,koja se osniva Zakonom o Agenciji za predškolsko,osnovno i srednje obrazovanje („Službeni glasnik BiH“ br.88/07),a što je predviđeno članom 14.Zakona. Početak rada Agencije je planiran za 01.06.2008.godine,što znači da smo projekciju potrebnih sredstava za njen rad bazirali na periodu od sedam mjeseci.

Planirano je da Agencija starta sa 17 zaposlenika (direktor,dva zamjenika direktora,12 državnih službenika i 2 namještenika),računajući i dva dislocirana odjeljenja Agencije.Sredstva za bruto plaće zaposlenih bi iznosila 279.400,00 KM (obračun na osnovu postojećih koeficijenata uvećan za 35% koliko bi u prosjeku iznosilo povećanje bruto plaća u slučaju usvajanja Nacrta zakona o plaćama u institucijama BiH).Napominjemo da je prema članu 16.istiomenog zakona regulisano da će se „prestanak rada,preuzimanje arhive,opreme i zaposlenih Agencije za standarde i ocjenjivanje u obrazovanju za Federaciju BiH i Republiku Srpsku“ regulisati sporazumom između Vijeća ministara i dvije entitetske vlade.U ovoj postojećoj agenciji je zaposleno 13 radnika.

Naknade zaposlenih se planiraju u iznosu od 82.300,00 KM,a sadrže sredstva za topli obrok,regres i izdatke za rad Odbora Agencije.

Materijalni troškovi Agencije –u slučaju potrebe za zakupom prostora u sjedištu Agencije i njena dva odjeljenja - bi iznosili 310.500,00 KM .Osim zakupa,kojeg procjenjujemo na 150.000,00 KM,tu su uračunati putni troškovi,izdaci za telefonske i poštanske usluge,izdaci za energiju i komunalne usluge,nabavka materijala,troškovi prevoza i goriva,itd.Ovi troškovi su planirani proporcionalno istim troškovima Ministarstva civilnih poslova u 2007.godini.Bez zakupa –materijalni troškovi bi iznosili 160.500,00 KM.

Planiramo i kapitalne izdatke za Agenciju u iznosu od 60.000,00 KM za nabavku PC setova za svakog zaposlenog (s obzirom da su personalni računari koji su u upotrebi u sadašnjoj međuentitetskoj agenciji već dotrajali),telefaksa,kopir aparata i telefonskih aparata,kao i nabavku namještaja za područna odjeljenja,dok se ostala oprema i namještaj postojeće agencije može prenijeti na novoformiranu.

Za sedam mjeseci rada Agencije u 2008. godini bi bilo ukupno potrebno 732.200,00 KM-računajući i sredstva za zakup prostorija, ili 582.200,00 KM ukoliko se ne plaća zakup prostorija.

VI – OPIS KONSULTACIJA VOĐENIH U PROCESU IZRADE PROPISA

Napomene o uslovima i razlozima za izradu Zakona

Proces modernizacije stručnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini, uključujući i pripremanje strategije, započeo je 1998. godine. Strategija razvoja je predstavljena u dva dokumenta pod nazivom **Zeleni papir i Bijeli papir**, a pripremila ih je grupa ključnih aktera iz cijele BiH.

Tekuća modernizacija stručnog obrazovanja i obuke je utemeljena na specifičnostima kulturne i obrazovne tradicije u BiH sa posebnim osvrtom na tendencije stručnog obrazovanja u zemljama članicama Evropske unije i drugim zemljama u tranziciji.

Okvirni zakon za stručno obrazovanje i obuku u BiH treba da podrži modernizaciju stručnog obrazovanja i obuke koja je već uveliko u toku.

U kontekstu stručnog obrazovanja i obuke jasno je da su razvoj i kretanja tržišta rada i privrede tako brza da ono mora omogućiti stalne promjene i prilagodbe u skladu sa potrebama tržišta rada bilo na lokalnom ili na decentralizovanom nivou, ali u isto vrijeme omogućiti i uzajamno priznavanje kvalifikacija.

Priprema zakona

U okviru projekta EU VET programa I (2002 – 2004) je djelovala grupa od 23 ključna aktera koji su predstavljali institucije obrazovanja, tržišta rada i ostale relevantne partnere za stručno obrazovanje i obuku. Većina njih je već ranije prošla kroz mnoge obuke i išla na studijske posjete na kojima su se upoznavali sa različitim modelima stručnog obrazovanja i obuke u Evropi.

Unutar te grupe je formirana i radna grupa za legislativu koja je, na čelu sa prof. Hermanom Avenariusom, radila i pripremala nacrt zakona za stručno obrazovanje i obuku pune dvije godine (Herman Avenarius je profesor prava u Njemačkoj i priznati stručnjak koji je učestvovao u pripremi zakona za stručno obrazovanje i obuku u mnogim evropskim zemljama).

Oni su prikupljali informacije iz različitih izvora i imali redovne konsultacije sa svojim institucijama i svim ostalim relevantnim faktorima vezanim za stručno obrazovanje.

Nacrt Zakona je rađen u fazama i nekoliko radnih verzija zakona je dostavljano svim nadležnim ministarstvima za obrazovanje u BiH, kao i međunarodnim organizacijama (OSCE, Svjetska banka, Vijeće Evrope i dr.) na uvid i komentare.

Nakon primitka i razmatranja svih komentara te usaglašavanja između predstavnika Ministarstva civilnih poslova BiH, Delegacije evropske komisije i EU VET programa, zaključeno je da se ova verzija zakona može predložiti za usvajanje na državnom nivou i dati u parlamentarnu proceduru.

I pored toga, na 94. sjednici Vijeća ministara, održanoj 06.10.2005. godine, na kojoj je razmatran nacrt zakona, odgođeno je izjašnjavaње o njemu, sa nalogom Ministarstvu civilnih poslova da „pribavi mišljenja nadležnih entitetskih ministarstava“.

Na sjednici Konferencije ministara obrazovanja u BiH, održanoj 11.04.2006. godine, ministri obrazovanja u BiH su jednoglasno zaključili da se predmetni zakon pusti u proceduru usvajanja, a poslije Konferencije su ministri prosljedili i svoje pisane saglasnosti.

Zakon je usvojilo Vijeće ministara na svojoj sjednici od 14.05.2007.godine,nakon čega je poslat u parlamentarnu proceduru.Dalje radnje su opisane u poglavlju II ovog obrazloženja pod nazivom Razlozi donošenja zakona.

VII – RASPORED PONOVOG PREISPITIVANJA

Preispitivanje ovog zakona potrebno je realizirati četiri (4) godine nakon usvajanja ovog zakona.

Obzirom da je proces modernizacije i reforme obrazovanja u Bosni i Hercegovini kontinuiran proces, potrebno je preispitivanje realizirati u vremenskom intervalu koji omogućava olakšanu reviziju i izmjenu standarda koji se utvrde ovim zakonom. Period od četiri godine je prihvatljiv rok, a obaveza izvještavanja o implementaciji ovog zakona je u nadležnosti Ministarstva civilnih poslova.